

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

สถาบันการศึกษามีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนแก่นักศึกษา โดยยึดเนื้อหา หลักสูตร กระบวนการเรียนการสอนตามปรัชญา และวัตถุประสงค์ของสถาบันการศึกษาที่กำหนดไว้ เพื่อให้ความรู้ ประสบการณ์ และการดำรงชีวิตในสังคมแก่ผู้เรียน สำหรับปฏิบัติงานในสภาพแวดล้อมและสังคมต่างๆ

จุดมุ่งหมายสำคัญของสถาบันการศึกษา คือพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีในการประกอบอาชีพ ถึงแม้ผู้เรียนจะสำเร็จการศึกษาไปแล้วก็ตาม สถาบันการศึกษา ยังคงต้องรับผิดชอบต่อไปในฐานะผู้ส่งเสริม และให้การช่วยเหลือแก่ผู้สำเร็จการศึกษา ในการที่จะปรับตัวเข้าสู่สภาพงาน เพื่อให้เกิดความมั่นคงและมีประสิทธิภาพในการทำงานยิ่งขึ้น

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้ผลิตบัณฑิตพยาบาล หลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต (พยาบาล) ซึ่งสำเร็จการศึกษารุ่นแรกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 จนถึงปี พ.ศ. 2530 รวม 13 รุ่น เนื่องจากคณะพยาบาลศาสตร์ ได้คำนึงถึงคุณภาพและประสิทธิภาพของบัณฑิตที่ออกไปปฏิบัติงาน โดยได้มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานด้านการบริการพยาบาลของบัณฑิตพยาบาลจากผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต (ประภาพร ศรีตระกูล, 2520) กับการติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตพยาบาลด้านการบริการพยาบาลของบัณฑิตจากบัณฑิตพยาบาล ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตและผู้ร่วมงานของบัณฑิต (เจือจันทร์ เรืองศรี, 2526) โดยการประเมินผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตพยาบาล หลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต (พยาบาล) ตั้งแต่รุ่นที่ 1 ถึงรุ่นที่ 8 ซึ่งสำเร็จการศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 ถึง พ.ศ. 2525 โดยศึกษาการปฏิบัติงานของบัณฑิตพยาบาลที่กำลังปฏิบัติการทางด้านการบริการพยาบาล ในโรงพยาบาลระดับอำเภอ ระดับจังหวัด โรงพยาบาลมหาวิทยาลัย โรงพยาบาลเอกชน และสถานพยาบาลต่างๆ ผลการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตพยาบาลนั้น สามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น และสอดคล้องกับความต้องการ

ของสังคม นอกจากนี้ยังทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างคณะพยาบาลศาสตร์และบัณฑิตพยาบาลดีขึ้นอีกด้วย

เนื่องจากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นได้ผลิตบัณฑิตพยาบาล หลัก
สูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต (พยาบาล) จำนวน 13 รุ่น แต่ได้มีการติดตามผลบัณฑิตพยาบาลไปแล้ว
เพียงรุ่นที่ 1 ถึงรุ่นที่ 8 เท่านั้น(ประภาพร ศรีตระกูล, 2520, และ เจือจันทร์ เรืองศรี,
2526) เพื่อให้การติดตามผลบัณฑิตพยาบาลได้ครบทุกรุ่น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจใคร่ศึกษาติดตาม
การปฏิบัติงานของบัณฑิตวิทยาศาสตร์บัณฑิต (พยาบาล) ในรุ่นที่ 9 ถึงรุ่นที่ 13 ซึ่งสำเร็จการ
ศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 ถึง พ.ศ. 2530 รวม 5 รุ่นต่อไป เพื่อช่วยให้บัณฑิตพยาบาลได้ทราบ
ผลของการประเมินการทำงานของตนเองว่า มีสิ่งใดที่ต้องแก้ไขปรับปรุง อันจะช่วยส่งเสริมให้
บัณฑิตมีคุณภาพดีขึ้น และช่วยเพิ่มสัมพันธภาพระหว่างคณะพยาบาลศาสตร์ หน่วยงานที่บัณฑิต
ปฏิบัติงาน และตัวบัณฑิตเอง รวมทั้งจะได้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน
ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในหลักสูตรใหม่ คือหลักสูตรพยาบาลศาสตร์บัณฑิต
(พย.บ) ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลของการปฏิบัติงานเกี่ยวกับคุณลักษณะและความสามารถในการปฏิบัติ
งานของบัณฑิตพยาบาลแต่ละรุ่น ตามความคิดเห็นของบัณฑิตพยาบาลเอง
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะ และความสามารถในการปฏิบัติ
งานของบัณฑิตพยาบาล ระหว่างบัณฑิตพยาบาล ผู้บังคับบัญชา และผู้ร่วมงานของบัณฑิต
3. เพื่อศึกษาข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ในการปรับปรุงคุณภาพของบัณฑิตพยาบาล
จากตัวบัณฑิตพยาบาลเอง ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต และผู้ร่วมงานของบัณฑิต

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีขอบเขตดังนี้

1. ศึกษาเฉพาะบัณฑิตพยาบาล หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (พยาบาล) คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 (1983) ถึง พ.ศ. 2530 (1987) โดยศึกษาเฉพาะผู้ทำงานด้านการบริการพยาบาลแก่ผู้ป่วย ผู้รับบริการโดยตรงในโรงพยาบาลระดับอำเภอ ระดับจังหวัดทั้งของรัฐบาลและเอกชน โรงพยาบาลมหาวิทยาลัย สถานพยาบาลต่างๆ
2. ติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตพยาบาล ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงานของบัณฑิต ได้ปฏิบัติงานร่วมกับบัณฑิตพยาบาล ในขณะที่ผู้วิจัยทำการสำรวจ
3. การติดตามการปฏิบัติงานของบัณฑิตพยาบาลนั้น ศึกษาโดยการประเมินคุณลักษณะและความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิตตามความคิดเห็นของบัณฑิตพยาบาลเอง ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต และผู้ร่วมงานของบัณฑิตเท่านั้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษา
4. คุณลักษณะและความสามารถในการปฏิบัติงานด้านการพยาบาลของบัณฑิต ในด้านคุณสมบัติของการเป็นพยาบาลที่ดี การปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาล และการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น (เจือจินท์ เรื่องศรี, 2526) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นจากวัตถุประสงค์ของหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (พยาบาล) ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และนำมาใช้ประเมินผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษา ดังนั้นจึงถือว่าคำตอบแต่ละข้อรายการในแบบสอบถามทุกข้อ คือคุณภาพของบัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรดังกล่าว

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพของผู้ตอบ ซึ่งมีตัวบัณฑิตพยาบาล ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต ผู้ร่วมงานของบัณฑิต

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการประเมินคุณลักษณะ และความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิตพยาบาล ตามความคิดเห็นของตัวบัณฑิตพยาบาลเอง ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต และผู้ร่วมงานของบัณฑิต

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. การประเมินผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษา ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม ข้อมูลที่ได้จึงมาจากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างประชากรเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากบัณฑิตพยาบาลผู้สำเร็จการศึกษามีจำนวนมาก และกระจายออกไปปฏิบัติงานในหน่วยงานต่างๆทั่วทุกภาคของประเทศไทย จึงเป็นเหตุสุดวิสัยที่จะติดตามผลการปฏิบัติงาน โดยวิธีการสังเกตพฤติกรรมได้

2. การเก็บข้อมูล ใช้วิธีการติดต่อผ่านฝ่ายการพยาบาล หน่วยงานที่บัณฑิตปฏิบัติงานอยู่รับผิดชอบ โดยให้ผู้บังคับบัญชาชั้นต้นของบัณฑิต เลือกพยาบาลผู้ร่วมงานของบัณฑิต อย่างน้อยเป็นเวลา 6 เดือนขึ้นไป เป็นผู้ประเมินผลการปฏิบัติงานของบัณฑิต

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลและติดตามข้อมูลจากบัณฑิตพยาบาลเอง ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต และผู้ร่วมงานของบัณฑิต เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนที่สุด

3. ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยไม่ได้นำเอากลุ่มตัวอย่างอื่นๆตลอดจนตัวแปรอื่นใด นอกเหนือจากที่กำหนดมาศึกษา

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. บัณฑิตพยาบาล ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต และผู้ร่วมงานของบัณฑิต ตอบแบบสอบถามด้วยความจริงใจ ตามความเป็นจริง ปราศจากอคติใดๆทั้งสิ้น

2. บัณฑิตพยาบาลสามารถประเมินการปฏิบัติงานของตนเองได้ ตลอดจนผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต และผู้ร่วมงานของบัณฑิต ซึ่งได้ปฏิบัติงานอยู่ในสถานที่เดียวกับที่บัณฑิตปฏิบัติงานอยู่ มีความรู้จักคุ้นเคยกับบัณฑิตเพียงพอ สามารถประเมินการปฏิบัติงานของบัณฑิตได้จากสภาพความเป็นจริง
3. สถานที่และเวลาที่ต่างกัน มิได้ทำให้ผลของการตอบแตกต่างกัน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. บัณฑิตพยาบาล หมายถึง ผู้สำเร็จปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (พยาบาล) จากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 ถึง พ.ศ. 2530 ที่ปฏิบัติงานด้านการบริการพยาบาล
2. ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต หมายถึง ผู้บังคับบัญชาระดับต้นของบัณฑิตพยาบาล ได้แก่ นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด หรือนายแพทย์ผู้อำนวยการโรงพยาบาล หรือหัวหน้าพยาบาล หรือหัวหน้าสายงานของสถานพยาบาลต่างๆที่บัณฑิตพยาบาลสังกัดอยู่
3. ผู้ร่วมงานของบัณฑิต หมายถึง พยาบาลที่ทำงานร่วมกับบัณฑิตพยาบาลอย่างน้อย ตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป
4. ความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิต หมายถึง การปฏิบัติงานโดยอาศัยคุณลักษณะต่างๆที่จำเป็นสำหรับพยาบาล และความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาล เพื่อให้บริการพยาบาลบังเกิดผลดี ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้ คุณสมบัติของการเป็นพยาบาลที่ดี การปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาล และการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นแนวทางการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น และสอดคล้องกับความต้องการของสังคม
2. บัณฑิตพยาบาลได้รู้ผลการประเมินการทำงานของตนเองว่า มีสิ่งใดต้อง

ปรับปรุงแก้ไข เพื่อส่งเสริมให้บัณฑิตพยาบาลมีคุณภาพดียิ่งขึ้น

3. เป็นข้อมูลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องพิจารณาวางแผนพัฒนาความรู้ ความสามารถของบัณฑิตพยาบาล โดยจัดการศึกษาอบรมให้แก่บัณฑิตพยาบาลต่อไป
4. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบัณฑิต สถาบันที่บัณฑิตปฏิบัติงาน กับคณะพยาบาลศาสตร์ให้ดียิ่งขึ้น